

סליחה and תשובה, דעה

Why do the middle ברכות begin with the בקשות for דעה, תשובה and סליחה? In an article entitled: הליטורגייה היהודית הקדומה in his book: שובה וסליחה, Professor Moshe Weinfeld opines that those three themes are among the most ancient prayer themes that are found in תנ"ך. Professor Weinfeld bases his conclusion on חז"ל's decision to incorporate the word: אבינו in the current edition of the ברכות of תשובה and סליחה and in older versions of the ברכה of דעה. For what kind of דעה are we asking in the ברכה of חונן הדעת? Professor Weinfeld finds the answer in another part of תפלת שחרית in which we also describe the אבינו as רבונו של עולם:

אָבִינוּ מִלְכָּנוּ, בְּעִבּוּר אֲבוֹתֵינוּ שֶׁבָּטְחוּ בָךְ, וְתִלְמָדִים חֲקֵי חַיִּים, בֵּן תְּחַנְּנוּ וְתִלְמָדְנוּ. אָבִינוּ, הָאֵב הָרַחֲמָן, הַמְּרַחֵם, רַחֵם עָלֵינוּ, וְתֵן בְּלִבֵּנוּ לְהִבִּין וּלְהַשְׁכִּיל, לְשִׁמְעוּ, לְלַמֵּד וּלְלַמֵּד, לְשִׁמּוֹר וּלְעִשׂוֹת וּלְקַיֵּם אֶת כָּל דְּבָרֵי תִלְמוּד תּוֹרָתְךָ בְּאַהֲבָה. וְהָאֵר עֵינֵינוּ בְּתוֹרָתְךָ, וְדַבֵּק לִבֵּנוּ בְּמִצְוֹתֶיךָ, וְיִחַד לְבַבְנוּ לְאַהֲבָה וּלְיִרְאָה אֶת שְׁמֶךָ, וְלֹא נִבּוֹשׁ לְעוֹלָם וָעֶד.

The knowledge that we are seeking is the correct path to follow in life. We seek that path through the study of the תורה. That explains why the early versions of the ברכה of חונן הדעת include seeking knowledge of the תורה:

- אבינו הביננו דעה לתלמוד תורתך... עינינו לשמור מצותיך, ברוך אתה ה' חונן הדעת.
- חנינו אבינו דעה ובינה והשכל מתורתך, ברוך אתה ה' חונן הדעת.

Professor Weinfeld points to the pattern of a בקשה of דעה followed by the בקשות of סליחה and תשובה found in several places in תנ"ך. The most prominent example is the following:

תהילים פרק נ"א- א למנצח מזמור לדוד: ב בוא-אליו נתן הנביא באשר-בא אל-בת-שבע: ג חנני אלקים כחסדך כרב רחמיך מחה פשעי: ד הרב כבסני מעוני ומחטאתי טהרני: ה כִּי-פָשַׁעִי אָנִי אֲדַע וְחַטָּאתִי נִגְדֵי תְּמִיד: ו לֵךְ לְבַדְּךָ חָטָאתִי וְהִרַע בְּעֵינַי עֲשִׂיתִי לְמַעַן-תִּצְדַּק בְּדַבְּרֶךָ תִּזְכֶּה בְּשִׁפְטֶיךָ: ז הֵן-בְּעוֹן חוֹלַלְתִּי וּבְחַטָּא יַחַמְתֵּנִי אֱמִי: ח הֵן-אָמַת חִפְצֶת בְּטָחוֹת וּבְסֶתֶם חֲכָמָה תוֹדִיעֵנִי: ט תַּחַטָּאִי בְּאִזּוֹב וְאַטְהַר תִּכְבֹּסֵנִי וּמְשַׁלֵּג אֶלְבִּין: י תִּשְׁמִיעֵנִי שִׁשׁוֹן וְשִׁמְחָה תִּגְלַגֵּלָה עֲצָמוֹת דְּבִיתִ: יא הִסְתַּר פָּנַי מִחַטָּאִי וְכֹל-עוֹנְתִי מִחָה: יב לֵב טָהוֹר בְּרָא-לִי אֱלֹקִים וְרוּחַ נְכוֹן חִדַּשׁ בְּקִרְבִּי: יג אֶל-תִּשְׁלִיכֵנִי מִלְּפָנֶיךָ וְרוּחַ קְדֹשְׁךָ אֶל-תִּקַּח מִמֶּנִּי: יד הָשִׁיבָה לִי שִׁשׁוֹן יִשְׁעֶךָ וְרוּחַ נְדִיבָה תִּסְמְכֵנִי: טו אֶלְמָדָה פִּשְׁעִים דָּרְכֶיךָ וְחַטָּאִים אֶלֶיךָ יִשׁוּבוּ: טז הַצִּילֵנִי מִדְּמַיִם אֱלֹקִים אֶלְקֵי תִּשׁוּעָתִי תִּרְנַן לְשׁוֹנֵי צְדָקָתְךָ: יז אֲד-נִי שִׁפְתֵי תִּפְתָּח וּפִי יִגִּיד תְּהִלָּתְךָ: יח כִּי לֹא-תַחְפֹּץ זָכַח וְאַתָּנָה עוֹלָה

לא תרצה: יט זבחי אלקים רוח נשברה לב-נשבר ונדפה אלקים לא תבזה: כ היטיבה
ברצונך את-ציון תבנה חומות ירושלים: כא אז תחפץ זבחי-צדק עולה וכליל אז יעלו
על-מזבחתך פרים:

It is no accident that the **אל-תשליכני-מלפניך ורוח קדשך אל-תקח ממני**: פסוק that is found in this פרק plays an important role in our תפילות of the ימים נוראים. The מלב"ם interprets the פסוק as representing the same message found in the ברכה of חונן הדעת:

אל-תשליכני-מבקש עוד שאחר שיברא לו ה' לב חדש בל ישוב עוד לכסלה ולא יסור מן הדבקות עם המקום. והדבקות הזוה הוא משני צדדים: האחד הוא מה שהאדם הוא אצל ה', והשני הוא מה שה' הוא אצל האדם. מצד שהצדיק הוא אצל ה' וקשור בידיעתו הוא מושג ונושע מכל פגעי הזמן, כי הוא אינו תחת הטבע רק תחת ההשגחה, ועל צד זה בקש אל תשליכני מלפניך. ומצד שרוח ה' הוא אצל האדם תנהליהו בדרכי השגת האמתיות ותעזרהו אל שלמות נפשו, ועל זה בקש ורוח קדשך אל תקח ממני, ומפרש נגד מה שאמר אל תשליכני מלפניך.

It should be further noted that the appellation: **אב** describing the **רבונו של עולם** plays an important role in the liturgy of **ראש השנה**, יום הדין, **ראש השנה**. The reference is found in the הפטרה which is read on the second day of **ראש השנה**:

ירמיהו פרק לא' – (א) כה אמר ה' מצא חן במדבר עם שרידי הרב הלוך להרגיעו ישראל:
(ב) מרחוק ה' נראה לי ואהבת עולם אהבתיך על כן משכתיך חסד: (ג) עוד אבנך ונבנית בתולת ישראל עוד תעדי תפיך ויצאת במחול משחקים: (ד) עוד תטעי כרמים בהרי שמרון נטעו נטעים וחללו: (ה) כי יש יום קראו נצרים בהר אפרים קומו ונעלה ציון אל ה' אלקינו: (ו) כי כה אמר ה' רנו ליעקב שמחה וצהלו בראש הגוים השמיעו הללו ואמרו הושע ה' את עמך את שארית ישראל: (ז) הנני מביא אותם מארץ צפון וקבצתים מירכתי ארץ בם עור ופסה הרה וילדת יחדו קהל גדול ישובו הנה: (ח) בבכי יבאו ובתחנונים אוכלים אוליכם אל נחלי מים בדרך ישר לא יכשלו בה כי הייתי לישראל לאב ואפרים בכרי הוא:

That the **ברכה** of חונן הדעת is a request that the **רבונו של עולם** help us find the correct path to follow through the study of תורה has an important implication. The Gerer Rebbe in the name of זקנו חידושי הרי"מ says the following:

על התפלה וחננו מאתך חכמה בינה ודעת-שהאדם צריך להאמין בתפלת עצמו, אולי היא נתקבלה, ולנסות ללמוד אחר התפלה, ולפי חוזק אמונתו של אדם בתפילתו כך הוא עושה רושם.

Taking the words of the חידושי הרי"מ one step further, we can conclude that תפלה that is not followed by לימוד תורה is hollow. We cannot expect the **רבונו של עולם** to answer our תפילות if we do not try to find the correct path to follow by spending time learning תורה.

TRANSLATION OF SOURCES

1. תהילים פרק נא' - To the chief Musician, A Psalm of David, 2. When Nathan the prophet came to him, after he had gone in to Bathsheba. 3. Be gracious to me, O G-d, according to your loving kindness; according to the multitude of your mercies blot out my transgressions. 4. Wash me thoroughly from my iniquity, and cleanse me from my sin. 5. For I acknowledge my transgressions; and my sin is always before me. 6. Against you, you alone, have I sinned, and done this evil in your sight; so that you are justified in your sentence, and clear in your judgment. 7. Behold, I was shaped in iniquity, and in sin my mother conceived me. 8. Behold, you desire truth in the inward parts; therefore teach me wisdom in the inmost heart. 9. Purge me with hyssop, and I shall be clean; wash me, and I shall be whiter than snow. 10. Let me hear joy and gladness; that the bones which you have broken may rejoice. 11. Hide your face from my sins, and blot out all my iniquities. 12. Create in me a clean heart, O God; and renew a constant spirit inside me. 13. Do not cast me away from your presence; and do not take your holy spirit from me. 14. Restore to me the joy of your salvation; and uphold me with a willing spirit. 15. Then I will teach transgressors your ways; and sinners shall return to you. 16. Save me from bloodguiltiness, O G-d, you G-d of my salvation; and my tongue shall sing aloud of your righteousness. 17. O Lord, open you my lips; and my mouth shall declare your praise. 18. For you do not desire sacrifice; or else would I give it; you do not delight in burnt offering. 19. The sacrifices of G-d are a broken spirit; a broken and contrite heart, O G-d, you will not despise. 20. Do good in your good will to Zion; build the walls of Jerusalem. 21. Then shall you be pleased with the sacrifices of righteousness, with burnt offering and whole burnt offering; then shall they offer bulls upon your altar.

מלב"ם - אל-תשליכני - Dovid HaMelech further asks that after G-d creates for him a new heart that Dovid HaMelech not repeat his folly and does not swerve away from his closeness to G-d. This closeness has two sides to it. First, there is the closeness that Man feels to G-d. Second, there is the closeness that G-d feels to Man. When Man feels close to G-d, his connection is due to his knowledge that he is being guarded by G-d and is kept safe from afflictions because his life is not governed by natural forces but is ruled by G-d's supervision. It is for that type of relationship that Dovid HaMelech said: Al Tashlicheinu Milphanecha. On the other hand, when G-d feels close to Man, G-d directs Man to a correct understanding and helps man to reach spiritual fulfillment. It is for that relationship that Dovid HaMelech asked: V'Ruach Kadshicha Al Tikach Mimeni. The two halves of the verse complement each other.

1. ירמיהו פרק לא' - Thus says the Lord, The people who survived the sword found grace in the wilderness; when Israel sought for rest. 2. The Lord has appeared to me, far away,

saying, I have loved you with an everlasting love; therefore I have remained true to you.

3. Again I will build you, and you shall be built, O virgin of Israel; you shall again be adorned with your tambourines, and shall go out dancing with those who make merry.

4. You shall yet plant vines upon the mountains of Samaria; the planters shall plant, and shall enjoy the fruit. 5. For there shall be a day, when the watchmen upon Mount Ephraim shall cry, Arise, and let us go up to Zion to the Lord our G-d. 6. For thus says the Lord; Sing with gladness for Jacob, and shout on the hilltops of the nations; proclaim, praise, and say, O Lord, save your people, the remnant of Israel. 7. Behold, I will bring them from the north country, and gather them from the ends of the earth, and with them the blind and the lame, the woman with child and she who labors with child together; a great company shall return there. 8. They shall come weeping, and with supplications will I lead them; I will make them walk by the rivers of waters in a straight way, where they shall not stumble; for I am a father to Israel, and Ephraim is my firstborn.

הידושי הרי"מ -Concerning the Tefila of: V'Chaneinu Mai'Itcha Chochma Bina

V'Da'At-Man has to have confidence in his own prayers; perhaps G-d will accept his prayers. As a result, one should learn Torah after praying. Perhaps the strength of own's confidence in his prayers will have the effect that G-d will answer that prayer.